

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РИНКУ ОЗБРОЄНЬ УКРАЇНИ

Кам'янецька О.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

В статті досліджено стан та перспективи розвитку експортного потенціалу ринку озброєнь України. Проаналізовано світові тенденції розвитку ринку озброєнь: основні світові експортери та імпортери, та місце України в цьому рейтингу. Представлені найбільші стратегічні партнери України у купівлі зброї та перспективи подальшої співпраці з ними. Зазначено основні конкурентоздатні товарні позиції оборонно-промислового комплексу України. Визначені подальші перспективи та складнощі у розвитку експортного потенціалу ринку озброєнь України.

Ключові слова: ринок озброєнь, оборонно-промисловий комплекс, експортний потенціал, експортер, імпортер, військовий конфлікт.

Постановка проблеми. Стрімка зміна геополітичної ситуації в світі на початку ХХІ ст., поява нових центрів сили, кожний з яких має власні економічні, політичні та інші інтереси, призводить до зростання напруження у відносинах між країнами, загострення військових конфліктів та появи нових. На сьогодні все більше відслідковується тенденція до нарощування військової потужності в багатьох країнах світу, постійне підвищення військового потенціалу країн-лідерів у виробництві зброї та збільшення імпорту зброї серед країн-споживачів. Україна, маючи потужну військово-промислову базу також знаходиться у цьому векторі, та незважаючи на внутрішні потреби в озброєнні, все ще залишається в лідерах серед країн-експортерів зброї в світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окрім внутрішнього споживання, Україні необхідно зберегти свої позиції і як країни-експортера зброї, оскільки галузь ОПК залишилась чи ні однією в економіці України дійсно конкурентоздатною на світовому ринку. В дзеркалі сучасного військового конфлікту на території України та реальної загрози суверенітету країни, питання розвитку ОПК гостро постало не тільки перед урядом країни, але й науковцями та практиками. Серед них суттєвий внесок у вирішення зазначеного питання зробили такі діячі, як О. Мельник, М. Сунгуровський, П. Скурський, В. Бардак, В. Буренок, В. Горбулін, О. Свергунов та інші. Однак ця проблематика потребує актуального дослідження та комплексності розгляду, що є передумовою представленого дослідження.

Метою статті є дослідження стану та перспектив розвитку експортного потенціалу ринку озброєнь України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оборонно-промисловий комплекс щорічно забезпечує експортні надходження від продажу продукції в США – 10,0–12,0 млрд. дол. США, в Російській Федерації – 6,0 млрд. дол. США, в Франції – 2,0–3,0 млрд. дол. США, у Великобританії – 4,0–5,0 млрд. дол. США, у Німеччині – 0–4,0 млрд. дол. США, в Україні – 0,5–1,2 млрд. дол. США.

За даними досліджень міжнародної організації «Стокгольмський інститут дослідження проблем миру» (SIPRI) у 2013 році витрати на озброєння у світі склали 1,75 трлн. дол. США [8]. Слід зазначити, що в розвинених країнах витрати на озброєння постійно зменшуються, в той час як у більшості країн, що розвиваються, вони збільшуються, що і дає загальне світове зростання. На кінець 2013 р. лідерами в отриманні озброєнь серед регіонів були Азія і Океанія (47% світового імпорту) та Близький

Схід (19%). Імпорт озброєнь європейськими країнами зменшився на 25% та склав 21% [1].

Статистичні дані підтверджують, що країни, які розвиваються останніми роками постійно нарощують свій військовий потенціал (табл. 1) [8].

Є країни, які паралельно акцентують увагу і на імпорті і на експорті зброї (США, Південна Корея), що пояснюється розвитком міжнародної кооперації при виробництві цієї продукції.

Особливо зростання експорту зброї за останнє десятиріччя помітне у Китаї, Україні, Іспанії та Ізраїлі.

Таблиця 1

Розподіл світового ринку озброєнь за експортерами та імпортерами (2004-2008 рр. 2009-2013 рр.)

Країни	Частка ринку у 2004-2008 роки, %	Частка ринку у 2009-2013 роки, %	Основні покупці
США	30	29	Австралія, Південна Корея, ОАЕ
Росія	24	27	Індія, Китай, Алжир
Німеччина	10	7	США, Греція, Ізраїль
Китай	2	6	Пакистан, Бангладеш, М'янма
Франція	9	5	Китай, Марокко, Сінгапур
Великобританія	4	4	Саудівська Аравія, США, Індія
Іспанія	2	3	Норвегія, Австралія, Венесуела
Україна	2	3	Китай, Пакистан, Росія
Італія	2	3	Індія, ОАЕ, США
Ізраїль	2	2	Індія, Туреччина, Колумбія

Серед імпортерів, найбільші обсяги представлені переважно країнами, що розвиваються (табл. 3).

Найбільші імпортери (Індія, Саудівська Аравія) постійно нарощують закупівлю озброєнь, в той час як інші (наприклад, Китай) навпаки – зменшують, інтенсивно розвиваючи цю галузь у себе.

Згідно оцінок експортерів, у 2009-2013 рр. Продажем озброєнь займалися 55 країн, а їх послугами скористались 152 держави. Найбільшу потребу в нарощуванні озброєнь, за оцінками Інституту, все ще мають держави Азійсько-Тихоокеанського регіону – вони займають 47% світового імпорту зброї. Другий за обсягами збуту для експортерів є Близь-

кий Схід, куди була поставлена п'ята частина (19%) проданої в світі зброї.

Таблиця 2
Найбільші світові експортери зброї,
млн. дол. США (ціни 1990-го року)

	Країна	2001 р.	2005 р.	2010 р.	2012 р.
1	США	5908	6700	8641	8760
2	Росія	5896	5134	6039	8003
3	Китай	499	303	1423	1783
4	Україна	700	290	201	1344
5	Німеччина	850	2080	2340	1206
6	Франція	1297	1724	1834	1139
7	Великобританія	1368	1039	1054	863
8	Італія	880	538	806	847
9	Іспанія	7	108	513	720
10	Ізраїль	203	583	503	533

Таблиця 3
Найбільші світові імпортери зброї,
млн. дол. США (ціни 1990-го року)

	Країна	2001 р.	2005 р.	2010 р.	2012 р.
1	Індія	911	1036	1810	3337
2	Австралія	364	470	380	1677
3	Південна Корея	1262	686	1821	1131
4	Сінгапур	622	543	1123	1078
5	США	301	501	808	893
6	Алжир	418	156	1518	791
7	Саудівська Аравія	158	332	939	2580
8	Греція	710	389	563	703
9	Китай	2015	3511	1481	559
10	ОАЕ	243	2198	748	493

Третє місце на ринку імпорту зброї належить європейським країнам (15%), які за цей період значно скоротили свою частку.

Експорт зброї в Україні у 2013 році зріс майже до 1,5 млрд. дол.

Порівняння міжнародного ринку зброї у 2005-2009 та 2010-2014 рр. показує, що сумарний обсяг угод постійно зростає [8, 9]. Незважаючи на коливання, які спостерігались протягом цього періоду, за останні п'ять років продажі озброєння збільшилися на 16%. При цьому, зростання ринку у 2014 р. (порівняно із попереднім 2013-м) має мені масштаби, ніж у випадку із п'ятирічними періодами. Перше місце за продажами озброєння та техніки за останні 5 років зберігали США. На американську оборону промисловість у 2010-2014 рр. припадало 31% від загального обсягу військових поставок. При цьому за останні роки експорт американської зброї зріс на 23% порівняно із попереднім п'ятирічним періодом. На думку експертів, США традиційно використовують військово-технічне співробітництво як інструмент зовнішньої політики та засобу забезпечення міжнародної безпеки, окрім цього експорт допомагає зберегти оборону промисловість в умовах скорочення власних замовлень.

На другому місці в переліку найбільших експортерів залишається Росія, яка займає 27% ринку. За останні 5 років російський експорт зріс на 37%. Третім за обсягами продажів на сьогодні є Китай. Обсяги продажів китайської зброї за 5 років зросли на 143%, що, однак, поки що не дає можливості наздогнати лідерів.

З'явилися нові тенденції щодо країн-імпортерів озброєння. Продовжують озброюватись країни Ради співробітництва держав Перської затоки. Сумарні закупівлі шести країн цієї організації за останні 5 років зросли на 71%. Окрім того, на ці держави припадає 54% закупівель, здійснених усіма країнами Близького Сходу. Особливо стрімко зростає військовий імпорт у Саудівську Аравію. Він збільшився майже в чотири рази, завдяки чому Саудівська Аравія посіла друге місце в світовому рейтингу імпортерів зброї. Причиною цього вважається необхідність переозброєння армії через швидке моральне старіння військової техніки, а також новими військовими загрозами в регіоні.

Серед 10 країн-лідерів в закупівлі зброї половина розміщена в Азії. Індія займає перше місце, маючи 15% загальносвітового обсягу закупівель. Китай має 5%, Пакистан 4%, Південна Корея та Сінгапур – по 3%.

У 2013 році Україна зайняла десяте місце в списку найбільших експортерів озброєнь та військової техніки в світі. Військовий експорт країни склав 589 млн. дол. Перше місце в цьому рейтингу зайняла Росія з 8,3 млрд.дол., друге – США із 6,2 млрд. дол., третє – Китай із 1,8 млрд. дол. [8]

Експорт озброєння з України у 2009-2013 рр. Зріс приблизно на 72%. Таким чином, частка України на світовому ринку постачальників зброї зросла до 3% у 2009-2013 рр. Порівняно із 2% у 2004-2008 рр. Та країна змістилась на 8-ій сходинці глобального списку. Ключові споживачі зброї українського виробництва – Китай, куди відправляється п'ята частина (21%) експорту зброї, Пакистан (8%) та Росія (7%) [8].

У період з 2010 по 2014 рр. частка України на глобальному ринку озброєнь також склала 3%. Україна піднялась у 2014 році на одну сходинку, зайнявши 9 місце у світовому рейтингу експортерів зброї [9].

У 2013 р. ДП «Укроборонпром», продав за кордон зброї на суму 1,79 млрд. дол. США. У 2014 році експорт впав через війну у східних регіонах, однак не зупинився зовсім [3].

Основними складовими українського експорту були двигуни АІ-222, які активно постачались до Китаю та ряд інших держав. Окрім того, Україна продавала газові турбіни для військових кораблів Китаю та Індії, фрегати – екваторіальній Гвінеї, ракети для винищувачів МІГ-29 – Чаду, літаки – Хорватії та Мозамбіку. Також Україна продавала броньовані ремонтно-евакуаційні машини, які використовуються для вивозу з поля бою пошкоджених танків та БТР, Азербайджану; бронемашини та танки – Таїланду та Нігерії; протитанкові ракетні установки – Казахстану та неназваній країні у Східній чи Північній Африці.

Зміна протягом останніх років геостратегічного простору та наявність у більшості країн регіону власних програм переозброєння зумовлює необхідність для України мати адекватну зброю стримування.

На сьогодні основні статті закупівлі ОВТ країн, що оточують Україну, спрямовані на посилення стратегічного компонента та збільшення загальних військових потужностей з акцентом на ударні та розвідувальні комплекси; розвиток мобільності та сумісності ОВТ, націленої на забезпечення взаємодії з партнерами військової коаліції; розвиток окремих видів ОВТ в межах військової спеціалізації. Переважна більшість цих країн провела диверсифікацію джерел постачання ОВТ. Так, Польща зробила свій вибір, пов'язаний з американською та

німецькою військовою технікою (закупила в США 48 бойових літаків F-16 C/D, на суму 4,5 млрд дол. США (рішення прийнято у 2008 р.), придбала 10 іспанських військово-транспортних літаків C-295M (фірма-виробник CASA), планує закупити 80 бойових вертольотів на суму 3 млрд дол. США) [7].

Румунія планує закупити 48 американських бойових літаків F-16 на суму 4,5 млрд дол. США (фірма виробник – Lockheed Martin, рішення прийнято у 2008 р.), 4 багатоцільових корвета (період закупівлі – 2010–2012 рр.), 4 мінних тральщиків (період закупівлі – 2010–2012 рр.), придбала 2 британських фрегата, замовила 7 середніх військово-транспортних літаків C-27J «Спартан» на суму 340 млн. дол. США та оголосила про плани закупівлі 31 БТР «Піранія-3С» у Швейцарії (фірма-виробник – Mowag), готується до запуску національного супутника Землі.

Туреччина у 2008 р. заявила про рішення закупити 10 винищувачів F-35JSF (фірма-виробник – Lockheed Martin в кооперації з місцевою компанією TAI), 55 південнокорейських учбово-тренувальних літаків і 10 нових військово-транспортних літаків A-400M. Має програму власної розробки усіх типів безпілотних літальних апаратів та план закупівлі 51 вертольота A129T (компанія-виробник – Augusta/Westland), реалізує програму будівництва 12 легких фрегатів.

До основної продукції, закупаваної країнами, що оточують Україну, відносяться бойові літаки та вертольоти, кораблі різних типів, безпілотні системи, засоби протиповітряної оборони, радары, високоточні засоби ураження різного базування, легка бронетехніка, військово-транспортна авіація тощо.

Ці країни вважають своїм першочерговим завданням у сфері оборонно-промислової політики організацію заміни або проведення модернізації застарілих літаків і вертольотів, бойових кораблів, зенітно-ракетних комплексів, танків, бойових машин піхоти, бронетранспортерів, які залишилися у них після розпаду СРСР.

Для країн ЦСЄ модернізація ОВТ – це єдиний можливий і доступний шлях створення та розвитку власної оборонної промисловості. З одного боку, здійснюючи модернізацію, вони освоюють і впроваджують нові технології, нову номенклатуру ОВТ, а з другого, розширюючи співробітництво і кооперацію з західними країнами у військово-технічній сфері, вони поступово освоюють західні ринки зброї через своїх партнерів.

На момент отримання незалежності на території України розміщувалось біля 700-750 підприємств оборонної промисловості із загальною кількістю персоналу 1,5 млн. осіб. У виконанні оборонних замовлень приймали участь 140 науково-технічних та науково-виробничих організацій [3].

Списання боргів значній частині оборонних підприємств (біля 1 млрд. дол.) дозволило призупинити стагнацію ряду профільних заводів. Постійне скорочення рівня державного оборонного замовлення призвело до критичної ситуації навіть із забезпеченням внутрішніх потреб української армії у забезпеченні суверенітету країни.

Однак, в Україні все ще залишилися зразки продукції військової промисловості, які достойно конкурують на світових ринках. В Україні є передові розробки в суднобудуванні, у виробництві авіатехніки та комплектуючих, радіолокаційного обладнання, засобів ППО, ракетно-артилерійського озброєння та засобів зв'язку, бронетанкової, автомобільної, інженерної та спеціальної техніки. Окрім цього, розроблені системи високоточного ураження,

аналогів яким немає у світі. Державне конструкторське бюро «Луч» постачає високоточні боеприпаси, які дозволяють уражати чужу техніку з точністю практично у декілька сантиметрів. Україна також робить суттєвий розвиток у моторобудуванні. Український танковий дизель визнаний найкращим у світі, особливо в умовах спекотного клімату. Україні також вдалось створити лінійку бронетранспортерів різних модифікацій та засобів ураження різного базування, які постачаються в Ірак та Таїланд, авіаційні двигуни, літаки військово-транспортної авіації, літаки спеціального призначення [1, 5].

Військово-технічне співробітництво України з іноземними державами за оцінками досягнутих цифр у 2013 році є рекордним. Основний внесок у розвиток вітчизняного ОПК зроблений підприємствами державного концерну «Укроборонпром», частка якого складає 95% обігу (включаючи експортні операції приватних підприємств, які здійснюються через «Укрспецекспорт» та його дочірні підприємства).

Україна надає продукцію спеціального призначення в декілька десятків країн світу, в основному в країни Африки, Близького Сходу та Азії: Азія – 47%, Африка-23%, СНД-21%, Європа-6%, Америка-3%.

За останні роки, незважаючи на тісні виробничі зв'язки, експорт у Росію та Білорусь постійно знижується, а в контексті військового конфлікту з Росією, на сьогодні він заборонений взагалі [1, 4].

Згідно із даними Державної служби експортного контролю України, у 2013 р. Україна поставила на експорт 111,2 тисяч одиниць різного стрілецького озброєння та 557 одиниць бронетехніки, артилерійських та ракетних установок. За підсумками 2013 р. Українські підприємства передали Судану та Ефіопії 20 та 29 основних бойових танків Т-72 відповідно. Також Судан закупив 22 тис. Гвинтівки та карабінів, один БТР-70 та 14 бойових машин піхоти – БМП-1, 11 122-міліметрових самохідних гаубиць 2С1 «Гвоздика», 80 безвідкатних гармат та 29 протитанкових гранатометів та ружжів. Таїланду були передані 42 бронетранспортера БТР-3Е1/М2/РК/БР, а Іраку – 34 БТР-4/К.

Окрім того, поставки бронетехніки здійснювались в Азербайджан, Польщу та Нігерію. В Нігер та Чад були поставлені два та чотири штурмовика Су-25, а Росії – один гелікоптер Мі-8Т. Судану також були передані десять гаубиць 2С1 «Гвоздика» та Д-30 та 20 бойових машин піхоти БМП-1 [2, 5].

Китай у 2013 році отримав малий десантний корабель на повітряній подушці проекту 958 «Бізон». Однак, слід зазначити, що співробітництво з Китаєм як правило не є довготривалим та з великими замовленнями. Стратегія Китаю при покупці озброєнь типова для роботи в усіх галузях, особливо високотехнологічних: купується мінімально можлива кількість зразків з метою їх подальшого технічного вивчення, копіювання та власного виробництва. 360 одиниць пускових ракетних установок та ракет до них були продані в Індію, а Казахстану – 18 одиниць таких систем.

Питання доцільності та першочерговості використання техніки, яка йде на експорт, в Україні постає одразу, однак слід враховувати й той факт, що скоріше за все контракти на постачання цієї техніки були укладені на початку 2013 року, ще до початку війни, а порушення їх виконання тягне за собою накладання суттєвих штрафів. Окрім того, частина модернізованих танків Т-64А, які були передані Демократичній республіці Конго, були передані загонам Нацгвардії. За даними

СІПРІ, Україна постачала у 2014 р. Казахстану та неназваній африканській країні протитанкові ракети Р-2, не дивлячись на те, що це той же самий тип зброї, про який український уряд просить своїх західних партнерів. Окрім цього, Україна має суттєву нестачу бронетехніки та танків, про що свідчить відкладання поставок за вже укладеними контрактами та купівля вже використовуваних бронемашин АТ-105 Сахон у Великобританії.

Окрім того, Україна має достатні виробничі потужності для випуску власних версій американської зброї, в якій вона має потребу – від радарів до ракет з функцією самонаведення. У Укроборонпрому є більше сотні заводів, які розміщені поза зоною конфлікту, на яких працює біля 60000 людей. Деякі з цих заводів – сучасні підприємства, які виробляють товар для експорту в Росію (з 2009 по 2013 рр. вона була третім за величиною покупцем товарів українського ОПК, після Китаю та Пакистану) та на десятки інших ринків.

Українській оборонній промисловості потрібні інвестиції та допомога у позбавленні від контрактів з Росією. Більшість заводів – окрім 20, які залишилися на захоплених територіях, залишаються дієздатними. Інвестиції в український ОПК мали б і довгостроковий ефект – вони допомогли б відбудові економіки країни.

Підприємства концерну «Укроборонпром» за допомогою групи НАТО за кодифікацією отримали доступ до Головного каталогу Північноатлантичного альянсу з логістики, який допоможе підприємствам українського ОПК вийти на європейський ринок озброєнь та реалізувати стратегію імпортозаміщення.

На сьогодні Україна веде біля 60 проектів зі створення сучасних зразків озброєнь. Їх учасниками є 134 підприємства українського ОПК, включаючи держкомпанію «Укрспецекспорт» та її дочірні підприємства [5].

Україна також суттєво скоротила географію військово-технічного співробітництва.

До найважливіших проектів, які відображують рівень вітчизняних технологій та нові напрямки військово-технічного співробітництва: високоточні засоби ураження (ВЗУ) ДП «ДержККБ «Луч» розробляються та постачаються в Бельгію, спільні розробки ВЗУ «Луч» здійснює із Польщею; нові системи ураження броньованих цілей високоточними боеприпасами «Луч» експортуються до Ізраїлю. Україною був виграний тендер російського виробника на ремонт комплексів ППО С-300 для Казахстану. Влітку 2013 р. був підписаний контракт на ремонт та модернізацію винищувачів МіГ-21 ВПС та ППО Хорватії, який на сьогодні успішно виконаний [1, 3].

Серед розробок, закінчених у 2013 році, слід відмітити 90 та 105 мм гармати з керованою ракетою

Falarick та легкий ПТРК «Корсар» (ДП «ДержККБ «Луч»), модернізація учбово-бойового літака Л-39 до версії Л-39М («Одеський авіаремонтний завод»), модернізація літаків Су-25 та Су-27 («МіГремонт»), створення навігаційної апаратури (ДП «Орізон-Навігація») та комплексів оптико-електронної протидії та інше.

В серійне виробництво у 2013 році запущені БМ «Оплот» та танковий двигун ТД-2Е (ДП «Завод ім. В.О. Малишева»), 152-мм керований артилерійське знаряддя «Цветник» (ДП НПК «Прогрес»), десантний корабель на повітряній подушці «Бізон» («ФСК «Море»), швидкісний катер «Конан 750 БР» (ДП «Склопластик») та інші.

В серпні 2014 року в Парижі відбулась чергова всевітня виставка технологій наземної та протиповітряної оборони «EuroSATORY-2014». За даними організаторів заходу, було розміщено біля 1500 експонатів зі 59 країн світу, його відвідали більше 1000 офіційних делегацій з 90 країн світу, включаючи організації ЄС та НАТО. Україна була представлена ДП «Укроборонпром» та приватною компанією, яка спеціалізується на приладах нічного бачення Thermal Vision Technologies (TVT).

Також була представлена продукція таких виробників вітчизняного ОПК, як «Харківське КБ ім. В.О. Малишева» – протитанковий комплекс «Сармат», Київський бронетанковий завод – БТР-4 та інших провідних виробників України [6].

Висновки. В Україні є повний замкнений цикл військової авіаційної промисловості, що можливе лише ще в семі країнах світу. Однак, при високому рівні інноваційного та експортного потенціалу, галузь знаходиться в стані хронічної кризи. В найближчі п'ять років питанням виживання для більшості підприємств ОПК України стане їх можливість стовідсоткової переорієнтації на експорт.

При цьому слід відмітити такий об'єктивно сприятливий фактор, як загальне, довготривале зростання рівня військових асигнувань більшості країн світу та обсягів міжнародного ринку озброєнь.

Ця тенденція дозволяє розраховувати на можливість значного збільшення експортних операцій підприємств ОПК України. Однак, в умовах військового конфлікту з Росією очевидно, що поставки експорту будуть скорочуватись на користь укріплення обороноздатності української армії.

Разом із тим, в українському ОПК є достатня велика кількість так званих «технологій подвійного призначення», які придатні для використання в «цивільних» галузях економіки, а також в медицині, попередженні надзвичайних ситуацій та техногенних катастроф. Використання таких технологій надасть новий імпульс розвитку економіки в цілому та сприяти виходу країни зі стану багатолітньої економічної стагнації.

Список літератури:

1. Сунгуровський М. Геополітичний аналіз балансу сил і змін у ньому на фоні російсько-українського конфлікту // http://razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=1121
2. Державна служба експортного контролю // Інформація про обсяги міжнародних передач окремих категорій озброєнь, здійснених Україною у 2009, 2010, 2001, 2012, 2012, 2013 роках http://www.dsecu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=48051&cat_id=48050
3. Офіційний сайт ДК «Укроборонпром» // www.ukroboronprom.com.ua/
4. Порошенко заборонив будь-яку співпрацю з Росією у сфері військово-промислового комплексу // news.finance.ua/ua/news/~/328067
5. Україна – один із лідерів з продажу зброї – дослідження // <http://www.radiosvoboda.org/content/article/24939935.html>
6. Українські перспективи за оцінкою «EUROSATORY» // <http://narodka.com.ua/7736-ukrainski-perspektivi-za-ocinkoyu-eurosatory>
7. У центрі уваги – БТР VARAN ТА KRAZ // <http://narodka.com.ua/7533-u-centri-uvagi-btr-varan-ta-kraz>

8. Simon T. Wezeman and Pieter D. Wezeman Trends in international arms transfers, 2013. – SIPRI fact sheet, march, 2014 // <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1403.pdf>
9. Simon T. Wezeman and Pieter D. Wezeman Trends in international arms transfers, 2015.- SIPRI fact sheet, march, 2014 // <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1403.pdf>

Каменецкая О.В.

Киевский национальный торгово-экономический университет

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА РЫНКА ВООРУЖЕНИЙ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье проанализировано состояние и перспективы развития экспортного потенциала рынка вооружений Украины. Проанализированы мировые тенденции развития рынка вооружений: основные мировые экспортеры и импортеры и место Украины в этом рейтинге. Представлены наибольшие стратегические партнеры Украины в покупке оружия и перспективы дальнейшего сотрудничества с ними. Выделены основные конкурентоспособные товарные позиции военно-промышленного комплекса Украины. Определены дальнейшие перспективы и сложности в развитии экспортного потенциала рынка вооружений Украины.

Ключевые слова: рынок вооружений, военно-промышленный комплекс, экспортный потенциал, экспортеры, импортеры, военный конфликт.

Kamianetska O.V.

Kiev National University of Trade and Economics

PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF EXPORT POTENTIAL OF UKRAINE'S ARMS MARKET

Summary

The article analyzes the state and prospects of development of export potential of Ukraine's arms market. Analyzed global trends in arms Rink: the world's major exporters and importers, and Ukraine's place in this ranking. Presents the greatest strategic partners of Ukraine in the purchase of arms and the prospects of further cooperation with them. The basic headings of competitive military-industrial complex of Ukraine. The further prospects and difficulties in the development of export potential of Ukraine's arms market.

Keywords: arms market, the military-industrial complex, the export potential, exporters, importers, the military conflict.

УДК 336.648

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Крупська Н.Є.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Зубова Ю.А.

Криворізький економічний інститут
Криворізького національного університету

Досліджено теоретичні питання формування капіталу підприємства, його позикової складової. Розглянуто полеміку щодо трактування поняття «позиковий капітал». Запропоновано власне визначення позикового капіталу. З'ясовано зміст менеджменту позикового капіталу, визначено порядок управління фінансуванням підприємства за рахунок позикового капіталу.

Ключові слова: капітал, позиковий капітал, сукупний позиковий капітал, менеджмент позикового капіталу, порядок управління позиковим капіталом.

Постановка проблеми. В сучасних умовах в Україні конкурентна позиція суб'єктів підприємницьких відносин на ринку та загалом їх розвиток багато в чому залежить від управління використанням позикового капіталу, що дозволяє суттєво розширити обсяги господарської діяльності підприємств, підтримувати платоспроможність. Як результат – підвищення ринкової вартості

суб'єктів господарювання. Отже, тема курсової роботи є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі ефективного управління позиковим капіталом підприємств досліджували у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні вчені як В.О. Безугла, І.О. Бланк, О.О. Зеленіна, Г.Г. Кірейцев, Н.В. Наумова, А.М. Поддєрьогін, Є.Д. Пономаренко, А.В. Ри-